

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

Στην πόλη

ΒΗΜΑ 18

Ο καιρός άλλαξε!

ΓΕΝΙΚΑ

Το Βήμα 18 είναι ένα από τα 3 διαφορετικά δισέλιδα Βήματα. Είναι ένα αφιέρωμα στο βασικό λεξιλόγιο του καιρού. Με αφορμή το θέμα των ποικίλων καιρικών συνθηκών συμπληρώνεται το λεξιλόγιο των ενδυμάτων που φοράμε Π.χ. **Όταν βρέχει βάζω το αδιάβροχό μου. Όταν κάνει πολύ κρύο, φοράω σκούφο και κασκόλ. Όταν κάνει ζέστη φοράω πέδιλα, γυαλιά ηλίου και σορτς.**

Στο Βήμα 18 προστίθεται ο αόριστος 8 ανωμάτων ρημάτων, η χρήση των οποίων παρουσιάζεται σε δύο κείμενα (18.3 & 18.4).

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

- Μιλάω για τον καιρό

Χτες το βράδυ χιόνισε.
Η θερμοκρασία ήταν
κάτω από το μηδέν.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Ο αόριστος των
ανώμαλων ρημάτων:

βάζω – έβαλα
βγαίνω - βγήκα
βρίσκω - βρήκα
γίνομαι - έγινα
δίνω - έδωσα
έρχομαι - ήρθα
μπαίνω - μπήκα
προλαβαίνω - πρόλαβα

ΒΗΜΑ 18: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ 18.1 ΕΩΣ 18.4 ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ & ΤΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ + ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΤΕΤΡΑΔΙΟΥ ΑΣΚΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΤΟΥΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟΥΝ

ΑΣΚΗΣΗ	CD	ΕΣΤΙΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	ΕΣΤΙΑΣΗ ΣΕ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ	ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ
18.1	B130	Τα διάφορα καιρικά φαινόμενα παρουσιάζονται με φωτογραφικό υλικό. Οι διδάσκοντες πρέπει να επιστήσουν την προσοχή των μαθητών στα απρόσωπα ρήματα <i>βρέχει, χιονίζει, βροντάει, φυσάει, αστράφτει κ.λπ.</i> Με τις ασκήσεις του τετραδίου πρέπει να εμπεδωθεί το βασικό αυτό λεξιλόγιο το οποίο θα ολοκληρωθεί στο επίπεδο Α2. Λέξεις και γραμματικοί τύποι που χρησιμοποιούνται στα δελτία καιρού ανήκουν στο λεξιλόγιο ενός πιο προχωρημένου επιπέδου π.χ. <i>Η θερμοκρασία θα κυμανθεί ή θα σημειωθούν βροχές και καταιγίδες ή άνεμοι θα πνέουν ασθενείς έως μέτριοι κ.λπ.</i> Εάν ο διδάσκων θεωρήσει απαραίτητο να γνωρίζουν οι μαθητές του αυτό το λεξιλόγιο, ας πάρει ένα οποιοδήποτε δελτίο καιρού	Απρόσωπα ρήματα	Καιρός

		από κάποια εφημερίδα και ας το παρουσιάσει στην τάξη, χωρίς να επιμείνει στην εμπέδωσή του. Απλώς οι μαθητές θα μπορούν να αναγνωρίσουν τις λέξεις αυτές χωρίς να θεωρηθεί απαραίτητο να τις κατατάζουν γραμματικώς εκεί που ανήκουν. Τετράδιο ασκήσεων: 18.1, 18.2, 18.3, 18.4, 18.5.		
18.2	B131	Στο 18.2 μπαίνουν συμπληρωματικά ορισμένα ρούχα τα οποία φοράει κανείς ανάλογα με τον καιρό που κάνει. Γίνεται έτσι και η επανάληψη των χρονικών προτάσεων. Π.χ. Όταν βρέχει, βάζω το αδιάβροχό μου. Τετράδιο ασκήσεων: 18.7, 18.8.		Ρούχα
18.3 18.4	B132 B133	Στα δύο κείμενα που ακολουθούν γίνεται χρήση του νέου λεξιλογίου για τον καιρό σε συνδυασμό με τον αόριστο παλαιών και νέων ρημάτων. Τα νέα ρήματα είναι γραμμένα έντονα και δίπλα υπάρχει μια στήλη με τα ρήματα στον ενεστώτα τους. Η παράλληλη διάταξη στο κείμενο του αορίστου των ρημάτων και του ενεστώτα τους στην πλαϊνή στήλη, διευκολύνει τους μαθητές στην εκμάθηση των ρηματικών τύπων στον αόριστο σ' αυτό το πρώτο στάδιο παρουσίασης και χρήσης του αορίστου. Μια καλή άσκηση είναι να βρουν οι μαθητές όσο το δυνατόν περισσότερες ερωτήσεις επάνω στο κείμενο. Αφού τις γράψουν δουλεύουν ανά ζεύγη (ερωτήσεις & απαντήσεις). Μετά την άσκηση με ερωτήσεις και απαντήσεις οι μαθητές πρέπει να προσπαθήσουν να διηγηθούν τις δύο ιστορίες. Για την πρώτη ιστορία, μετά τις ερωτήσεις που βρήκαν οι μαθητές και τις απάντησαν, μπορούμε να θέσουμε τις παρακάτω ερωτήσεις που θα διευκολύνουν τους μαθητές να δομήσουν την αφήγησή τους. 1. Ποιος διηγείται την ιστορία; (Η μητέρα. Μπορούμε να της δώσουμε ένα όνομα, π.χ. Στέλλα.) 2. Για ποιο γενικό θέμα μιλάει στην πρώτη παράγραφο; Πώς ήταν ο καιρός τον Οκτώβριο, το Νοέμβριο και τι έγινε την παραμονή των Χριστουγέννων; 3. Ποια μέρα περιγράφει η Στέλλα; Πώς ήταν ο καιρός; Τι έγινε αυτή την ημέρα; 4. Τι έκαναν ο Αντρέας και η Στέλλα; Τι έκανε όλη η οικογένεια; 5. Η ιστορία τελειώνει πάλι με τον καιρό. Πώς ήταν ο καιρός; Αφού απαντήσουν στις ερωτήσεις η επόμενη προσπάθεια θα είναι να διηγηθούν μόνοι τους την ιστορία σε ρέοντα αφηγηματικό λόγο που είναι και ο τελικός στόχος μας. Στο κείμενο 18.4 Έγινα μούσκεμα υπάρχει μια αλληλουχία γεγονότων με πράξεις στον αόριστο: Όταν τελείωσα... και βγήκα..., έγινα..., βρήκα..., μπήκα..., ήπια..., διάβασα..., περίμενα..., βγήκα..., έτρεξα..., πρόλαβα..., Όταν έφτασα... ήμουν... Στις ενέργειες αυτές παρεμβάλλονται τρεις περιπτώσεις ρημάτων που συντάσσονται με υποτακτική Α (θέμα ενεστώτα): άρχισε να βρέχει, άρχισα να τρέχω, η βροχή συνέχισε να πέφτει (Βλέπε Βιβλίο του μαθητή, Γραμ.3, σελ. 133). Η διήγηση αρχίζει με μία πρόταση χρονική που αρχίζει με το Όταν... και	Αόριστος	

	τελειώνει πάλι με μία πρόταση χρονική: Όταν έφτασα..., ήμουν... Ας γράψουμε στον πίνακα τα ρήματα όπως είναι γραμμένα εδώ και βλέποντάς τα, ας προσπαθήσουν οι μαθητές να ανασυστήσουν το κείμενο, εξασκούμενοι στην αφήγηση αλληπάλληλων γεγονότων. Να τους επιστήσουμε την προσοχή στην παρεμβολή προτάσεων α. με την υποτακτική Α. Π.χ. Αρχισε / Συνέχισε να βρέχει / να χιονίζει / να ρίχνει χιόνι / να φυσάει κ.λπ. Αρχισα / Συνέχισα να τρέχω / να διαβάζω / να γράφω κ.λπ. β. με τους χρονικούς συνδέσμους όταν, μόλις. Με την αποδόμηση του κειμένου βοηθούμε τους μαθητές μας να διηγηθούν αλλά και να γράψουν πιο σωστά ένα κείμενο διότι συνειδητοποιούν αυτό που συμβαίνει στη δομή του λόγου. Τετράδιο ασκήσεων: 18.6, 18.9.		
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΒΗΜΑΤΟΣ 18	Τετράδιο ασκήσεων: 18.8. Η άσκηση 18.9 ανήκει στην εμπέδωση του αορίστου. Επειδή το κείμενο είναι το 18.4 από το Βιβλίο του μαθητή την τοποθετήσαμε ακριβώς από πάνω ως άσκηση του κειμένου 18.4.		

* Οι αριθμοί σε κόκκινο χρώμα π.χ. **B1 (ΒΙΒΛΙΟ/ΤΡΑΚ 1)** αντιστοιχούν στις ασκήσεις του CD mp3 του Βιβλίου του μαθητή. ΦΑΚΕΛΟΣ: ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ Α1

* Οι αριθμοί σε κόκκινο χρώμα π.χ. **T1 (ΤΕΤΡΑΔΙΟ/ΤΡΑΚ 1)** αντιστοιχούν στις ασκήσεις του CD mp3 του Τετραδίου ασκήσεων. ΦΑΚΕΛΟΣ: ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΑΣΚΗΣΕΩΝ Α1

ΟΙ ΥΠΟΛΟΙΠΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΕΤΡΑΔΙΟΥ ΑΣΚΗΣΕΩΝ	
Αξιολόγηση	Κ.Π.Λ. Τετράδιο ασκήσεων: 18.10 (T135) ΛΥΣΗ: 1.Σ, 2.Λ, 3.Λ, 4.Σ, 5.Λ, 6.Σ, 7.Σ, 8.Λ, 9.Σ, 10.Σ. Εκφώνηση: ΑΚΟΥΣΤΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ: Ηλιοθεραπεία το Φεβρουάριο! Σήμερα το πρωί είχε πάρα πολλή ζέστη. Δεν το ήξερα κι έβαλα το παλτό μου. Βγήκα από το σπίτι γρήγορα, δεν πρόλαβα όμως το λεωφορείο και μπήκα στο πρώτο ταξί που είδα. Όταν βγήκα από το ταξί, κατάλαβα ότι ο καιρός ήταν πολύ ζεστός - σαν καλοκαίρι - και ήταν Φεβρουάριος. Το Φεβρουάριο η θερμοκρασία είναι πάντα πολύ χαμηλή, συνήθως κάτω από το μηδέν. Το μεσημέρι έκανε μια λιακάδα! Ήθελα να πάω για μπάνιο στη θάλασσα. Το απόγευμα, όταν γύρισα στο σπίτι, έβαλα το μαγιό μου, βγήκα στη βεράντα και έκανα ηλιοθεραπεία. Ήταν 5 Φεβρουαρίου. Απίστευτο! ΚΓΛ: 18.11 ΠΠΛ: 18.12 ΠΓΛ: 18.13

ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑ ΤΕΤΡΑΔΙΟΥ ΑΣΚΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ	
ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΑΣΚΗΣΕΩΝ Ασκήσεις CD	ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ
Ο διάλογος φύλλο & φτερό	
18.1.	ΒΙΒΛΙΟ 18.1
18.2.	ΒΙΒΛΙΟ 18.1
Και λίγο..πιο βαθιά	
18.3.	ΒΙΒΛΙΟ 18.1
18.4.	ΒΙΒΛΙΟ 18.1
18.5.	ΒΙΒΛΙΟ 18.1

18.6.	BIBΛΙΟ 18.3
Οργανώνομαι	
18.7.	BIBΛΙΟ 18.2
18.8.	ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΒΗΜΑΤΟΣ 18
18.9.	BIBΛΙΟ 18.4 & ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΒΗΜΑΤΟΣ 18
Αξιολόγηση	
Κατανόηση προφορικού λόγου	
18.10.	T135
Κατανόηση γραπτού λόγου	
18.11.	
Παραγωγή προφορικού λόγου	
18.12.	
Παραγωγή γραπτού λόγου	
18.13.	
Το τραγούδι μας	
18.14.	T136

18.14. ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΜΑΣ (T136)

<https://www.youtube.com/playlist?list=PL9IKsTSaAjlrcQbux9HFLdWBarcw0Zyi>

18. Συννεφιασμένη Κυριακή (3:28)

Στίχοι: Βασίλης Τσιτσάνης & Αλέκος Γκούβερης,
Μουσική: Βασίλης Τσιτσάνης Ερμηνεία: Στέλιος
Καζαντζίδης

Πληροφορίες για το τραγούδι

Συννεφιασμένη Κυριακή,
μοιάζεις με την καρδιά μου
που έχει πάντα **συννεφιά**,
Χριστέ και Παναγιά μου.

Είσαι μια **μέρα** σαν κι αυτή,
που 'χασα την **χαρά** μου.
Συννεφιασμένη **Κυριακή**,
ματώνεις την **καρδιά** μου.

Όταν σε βλέπω **βροχερή**,
στιγμή δεν ησυχάζω.
μαύρη μου κάνεις τη **ζωή**
και βαριαναστενάζω.

Ο **Βασίλης Τσιτσάνης** (Τρίκαλα Θεσσαλίας 1915 – Λονδίνο 1984) ήταν ένας από τους μεγαλύτερους λαϊκούς συνθέτες, στιχουργούς και τραγουδιστές του 20^{ου} αιώνα. Ήταν μία από τις σημαντικότερες φυσιογνωμίες του [ρεμπέτικου](#) και του [λαϊκού τραγουδιού](#).

Κατά τον μουσικολόγο Λάμπρο Λιάβα, ο Τσιτσάνης, «έβγαλε το λαϊκό τραγούδι από τα όρια του περιθωρίου, όπου το είχαν τάξει τα *αντικοινωνικά* και *ανατολίτικα* στοιχεία του, για να το εντάξει στην καινούργια κοινωνική πραγματικότητα της μεταπολεμικής Ελλάδας. Καθιέρωσε νέο ύφος παιξίματος και τραγουδιού με τον εξευρωπαϊσμό-συγκερασμό των κλιμάκων, *αρμονίες* με δεύτερες και τρίτες φωνές, εμπλουτισμένη ενορχήστρωση και καινοτομίες στην ποιητική δομή, όπου για πρώτη φορά το λαϊκό τραγούδι απομακρύνθηκε από τις παραδοσιακές φόρμες του δίστιχου επισημοποιώντας το ρόλο του ρεφρέν».

<http://www.tsitsanis.gr/>

Το 1948 είναι μια σκληρή χρονιά για την Ελλάδα. Ο Εμφύλιος κορυφώνεται ενώ η χώρα δεν έχει προλάβει να μετρήσει τα τραύματά της από την ιταλογερμανική κατοχή.

Σε αυτό το φόντο - αλλά με τις νωπές μνήμες της Κατοχής - ο Βασίλης Τσιτσάνης γραμμοφωνεί την περίφημη «Συννεφιασμένη Κυριακή».

Ζεϊμπέκικο θλιμμένο που αποτυπώνει το κλίμα της εποχής σε αντιδιαστολή με άλλα είδη τραγουδιού.

Βασίλης Τσιτσάνης
(1915 – 1984)

Στέλιος Καζαντζίδης
(1931 – 2001)

Τα λόγια του ίδιου του τρικαλινού συνθέτη σε δύο πολύ μεταγενέστερες συνεντεύξεις του φωτίζουν τον πυρήνα της έμπνευσης ενός λαϊκού τραγουδιού που έμελλε να χαρακτηριστεί δεύτερος εθνικός ύμνος.

Ας δούμε τι λέει ο δημιουργός της Βασίλης Τσιτσάνης στον Χατζηδουλή, 1979: «Κατά την περίοδο της κατοχής στη Θεσσαλονίκη εμπνεύστηκα και τη *Συννεφιασμένη Κυριακή*. Και μου έδωσε την αφορμή ένα από τα τραγικά περιστατικά που συνέβαιναν τότε στον τόπο μας, με την πείνα, τη δυστυχία, το φόβο, την καταπίεση, τις συλλήψεις, τις εκτελέσεις. Το κλίμα που μου ενέπνευσε τους στίχους, μου ενέπνευσε και τη μελωδία. Βγήκε μέσα από τη «συννεφιά» της κατοχής και την απελπισία που μας έδερνε όλους. Παρόμοια λέει και στον Λιάνη: «ήταν εκείνα τα καταραμένα Χριστούγεννα της κατοχής... [προφανώς του 1943]. Γύριζα από την ταβέρνα χαράματα [κι όμως, επί κατοχής, απαγορεύονταν τις νύχτες η κυκλοφορία] και πάνω στο παγωμένο χιόνι ήταν ακόμη ζεστό το παγωμένο αίμα κάποιου σκοτωμένου παλικαριού έξω από το σπίτι μου».

Αν λοιπόν η *Συννεφιασμένη Κυριακή* άρχισε να γράφεται στη Θεσσαλονίκη τα Χριστούγεννα του 1943, το τέλος της άργησε πολύ. Αποπερατώθηκε στην Αθήνα περί τα τέλη του 1948. Δηλαδή μεσολάβησαν πέντε χρόνια γιατί, φαίνεται, το τραγούδι δεν του «έβγαινε». Ο ίδιος λέει (Χατζηδουλής, 1979): «βασανίστηκα περίπου ένα χρόνο (κυρίως ως προς τη μελωδία του τρίτου στίχου)». Στο θέμα της δυστοκίας ο Τσιτσάνης επανέρχεται και στη συνέντευξή του προς τον Gauntlett: «Την πιο μεγάλη κούραση και στενοχώρια μου έδωσε η *Συννεφιασμένη Κυριακή*. Δεν μπορούσα να βρω μια επαναληπτική λέξη τρισύλλαβο. Τελικά η λέξη βγήκε από το ίδιο το κείμενο: *που έχει πάντα συννεφιά – συννεφιά*. Η υπογραμμισμένη λέξη είναι η ζητούμενη. Κάθε άλλη αντ' αυτής ήταν αρνητική μουσικώς».

Πρώτη γραμμοφώνηση: 1948 με τον Πρόδρομο Τσαουσάκη και τη Σωτηρία Μπέλλου.

Το 1959 η «*Συννεφιασμένη Κυριακή*» έγινε και ταινία από τον Γιώργο Ζερβουλάκο, με τον τίτλο «Για το ψωμί και τον έρωτα», με τη Δάφνη Σκούρα και τον Μιχάλη Νικολινάκο. Ο Τσιτσάνης έγραψε για την ταινία δύο τραγούδια που τα τραγουδάει η Λάουρα.

<https://www.youtube.com/watch?v=gRP4QmOyrZc>

Πάυλος (1930 - 2019)
Καφάσι με φρούτα

